

Изх. № 20/13.07.2023 г.

От
„Грийнпийс“ – България
гр. София, ул. Миджур № 12, ет. 3

До
Министерството на околната среда и водите
гр. София, бул. „Княгиня Мария Луиза“ № 22
E-mail: edno_gishe@moev.government.bg

Копие до
Министерския съвет
гр. София, бул. „Княз Александър Дондуков“ № 1
E-mail: ms_register@government.bg

Министерството на енергетиката
гр. София, ул. „Триадица“ № 8
E-mail: e-energy@me.government.bg

Представителството на Европейската комисия в България
гр. София, бул. „Г. С. Раковски“ № 124
E-mail: comm-rep-sof@ec.europa.eu

СТАНОВИЩЕ

**относно Проект на Постановление на Министерския съвет за създаване на
Консултативен съвет за Европейската зелена сделка**

Уважаеми дами и господа,

В рамките на консултацията, стартирала на 30.06.2023 г., за създаването на Консултативен съвет по Европейската зелена сделка, на Вашето внимание настоящото становище представя позицията на природозащитната организация „Грийнпийс“ – България относно **Проекта на Постановление на Министерския съвет за създаване на Консултативен съвет за Европейската зелена сделка.**

Най-напред, приветстваме решението на правителството да възобнови активната работа на Консултативния съвет по Европейската зелена сделка (КСЕЗС), както и заявената амбиция за подобряване на дейността му. Съгласни сме, че министърът на околната среда и водите е в най-добра позиция да поеме председателството на КСЕЗС предвид неговите компетенции и хоризонталния характер на климатичните политики.

Във връзка с останалите предложения за състава и организацията на работата на КСЕЗС отправям следните предложения от името на „Грийнпийс“ – България:

1. Осигурете възможност за финализирането на работата на Комисията за енергиен преход (КЕП)

Предложението за закриването на ресорните комисии е оправдано с аргументите, че някои от тях не са започнали да функционират или не са разгърнали своя потенциал. Създаването на КЕП – една от ресорните комисии, обаче е ключов етап от реформа С4.Р9 в Плана за възстановяване и устойчивост (Ключов етап № 113, стр. 117 от [ПРИЛОЖЕНИЕ](#) към Решение за изпълнение на Съвета за одобряване на оценката за плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) на България). КЕП има и съвсем конкретен мандат – изготвяне на сценарии и препоръки за Пътна карта за неутралност по отношение на климата с конкретни стъпки за завършване на постепенното преустановяване използването на каменни въглища възможно най-скоро и най-късно до 2038 г.

Именно на КЕП е възложено да оценява различните сценарии за постепенното преустановяване на използването на каменни въглища, включително за ускорено постепенно извеждане от употреба до 2030 г., в съответствие със сравними съседни държави членки.

Самата Пътна карта е друг ключов етап от реформа С4.Р9 в ПВУ (Ключов етап № 114, стр. 118 от [ПРИЛОЖЕНИЕ](#) към Решение за изпълнение на Съвета за одобряване на оценката за плана за възстановяване и устойчивост на България).

Освен това през 2022 г. в КЕП се провеждаха активни дискусии с представители на широк кръг заинтересовани страни по темата за декарбонизацията на енергийния сектор – т.е. работата ѝ оспорва валидността на аргументите за закриването ѝ.

Фактът, че КЕП не е заседавала от декември 2022 г., показва, че слабата организация на процеса и очевидната липса на политическа воля са пречките тази ресорна комисия да завърши работата си – да финализира Пътната карта.

Документът трябваше да бъде готов към края на 2022 г., да бъде адресиран до правителството, а сценариите и препоръките да се оповестят публично.

Този процес следва да е прозрачен и последователен, тъй като именно докладът на КЕП ще бъде в основата на резолюция на Народното събрание, с която да се определи крайната дата за постепенното преустановяване на използването на каменни въглища, както е посочено в избрания сценарий, който предстои да бъде разработен от КЕП.

Опасяваме се, че така формулираното предложение не отговаря на изпълнението на ключовите цели по ПВУ.

Вместо да закривате всички ресорни подкомисии на общо основание, осигурете възможност КЕП да продължи и завърши работата си по Пътната карта, стъпвайки на базата на вече проведените дискусии и постигнатия напредък. Предвидете ритмичен график за работата ѝ, поставете междинни цели и ясни крайни срокове за изпълнението на конкретни стъпки от задачите в мандата ѝ.

2. Възложете организационно-техническата работа на екип с професионален подход и административен капацитет

С притеснение отбелязваме, че се предвижда организационно-техническата работа на КСЕЗС да бъде възложена отново на дирекция „Координация на политики и концесии“ към Министерския съвет. Същата дирекция беше натоварена с тази задача още от първото служебно правителство на Гълъб Донев в края на октомври 2022 г. Работата на КСЕЗС, и в частност на КЕП, е в застой именно оттогава. Това обстоятелство буди основателното съмнение в административния капацитет на тази дирекция да движи ефективно работата на КСЕЗС, още по-малко с ритмичността и интензитета, необходими за наваксване на пропуснатото време.

Призоваваме да осмислите опита от управлението на КСЕЗС от секретариат с председатели и зам.-председатели на ресорните комисии през 2022 г. Апелираме да преосмислите предложението за ролята на дирекция „Координация на политики и концесии“ и да предвидите развитието на административен капацитет, адекватен на нуждите на орган като КСЕЗС.

3. Организирайте по-чести задължителни срещи, поставете конкретни цели и срокове

Отпадането на ресорните подкомисии се оправдава и с намерението за повече оперативност на КСЕЗС. В същото време се предлага основният състав да провежда заседания най-малко веднъж на два месеца, а разширеният – най-малко

веднъж на три месеца. Опасяваме се, че такава стъпка ще се отрази негативно по отношение на съдържанието и прозрачността на процеса, без да повиши съществено ефективността му. Затова апелираме за по-чести срещи: основният състав да заседава веднъж на две седмици, а ресорните комисии (КЕП и други или разширеният състав) – най-малко веднъж на месец.

Притеснително е, че с така заложената ритмичност на срещите на два и три месеца е невъзможно да бъде ефективно наваксано изгубеното време от вече седем месеца. Вече не се оправда очакването разработването на сценариите и доклада на КЕП да допринесе за навременното финализиране на териториалните планове за справедлив преход за възледобивните региони. България вече загуби безвъзвратно плащане от 100 млн. евро за възлищните региони по това перо. Затова призоваваме за спешно изготвяне на график за работата на КСЕЗС до края на 2023 г. и оформянето на график за работата му през 2024 г. до края на октомври 2023 г.

4. Създайте публичен и прозрачен механизъм за избор на членовете на КСЕЗС

Опасяваме се, че предложената структура на КСЕЗС ще доведе до ограничаване на гражданското участие и на хоризонталния подход в изработването на климатичните политики. Особено тревожно е ограничаването на основния състав до представители, избрани само на административен и политически принцип.

Създава се тревожна предпоставка редица представители на засегнатата общественост, членове на досега действащия КСЕЗС, да останат в изолация в новата структура на КСЕЗС. Чрез участието в ресорните комисии през 2022 г. тези представители за първи път имаха възможността да работят съвместно и заедно с експертите от различните министерства по хоризонталните политики на Зелената сделка.

Припомняме, че възможността заинтересованите страни да участват в работата на КСЕЗС е от критично значение за процеса на граждански контрол на инвестициите и реформите в ПВУ и реформите от пакета „Подготвени за 55“. Възможността за гражданско участие е част от изискванията на Регламента за NextGenerationEU, а и импонира на заявката на правителството за отворена администрация.

За да бъдат легитимни решенията на КСЕЗС, е необходим прозрачен механизъм за избор на членовете с публична аргументация за приетите и отхвърлените кандидатури за членове.

Един пример за ценността на участието на граждански организации в дискусиите в КЕП е информацията за икономическите разходи, свързани с въздействията върху здравето от производството на електроенергия от въглища, които възлизат на 11.8 млрд. евро за периода 2016 – 2020 г. Изчислението е резултат от [изследване](#) на независимата изследователска организация Център за изследване на енергията и чистия въздух (на англ. език, Center for Research on Energy and Clean Air, CREA), по поръчка на „Грийнпийс“ – България. Тези разходи не са изчислени в цената на произведената енергия и се поемат изцяло от обществото. Благодарение на участието на гражданския сектор в КЕП тези разходи станаха част от дискусиата за бъдещето на енергийната система и бе поставен въпросът за включването им в сценариите за декарбонизация.

5. Гарантирайте публичност на работата на КСЕЗС

В името на прозрачността и обществения интерес, публикувайте и актуализирайте графика на работа на всички състави на КСЕЗС, дневния ред за заседанията, целите и крайните срокове по задачите на КСЕЗС.

Заложете в Постановлението за съставянето на КСЕЗС принципи за изготвяне на докладите на ресорните комисии и работните групи с участието и обратната връзка на всички членове.

Подготвяйте и публикувайте периодични отчети за свършената работа, постигнатите цели и набелязаните нови задачи пред КСЕЗС.

Създайте ясен механизъм за обратна връзка от членовете на КСЕЗС и членове на обществеността, които не са членове на КСЕЗС.

13.07.2023 г.
гр. София

С уважение:
Меглена Антонова